

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ТЕКСТІВ

Яслинська К.М.

ст. викладач кафедри іноземних мов

Одеський національний економічний університет

У даній статті розглядаються питання, пов'язані з особливостями перекладу економічних текстів з німецької мови на українську. Пильна увага приділяється специфічним лексико-граматичним особливостям, які властиві термінологічній лексиці економічних текстів.

Ключові слова: *теорія перекладу, терміни, фразеологічні одиниці, функція економічного тексту, загальноживана і спеціальна лексика.*

Яслинская Е.М.

НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ФИНАНСОВО- ЭКОНОМИЧЕСКИХ ТЕКСТОВ

В данной статье рассматриваются вопросы, которые связаны с особенностями перевода экономических текстов с немецкого языка на украинский. Пристальное внимание уделяется специфическим лексико-грамматическим особенностям, которые свойственны терминологической лексике экономических текстов.

Ключевые слова: *теория перевода, определения, фразеологические единицы, функция экономического текста, общеупотребляемая и специальная лексика.*

SOME FEATURES OF THE TRANSLATION OF FINANCIAL AND ECONOMIC TEXTS

This article deals with issues devoted to the peculiarities of economic text translation. A special attention is paid to the analysis of distinctive lexico-grammatical features which are reviewed as core characteristics in translating economic texts.

Key words: *theory of translation, terms, phraseologic units, function of economic texts, general and specific vocabulary.*

Постановка проблеми. В основі професійної діяльності фахівців економічних спеціальностей полягає як ділове спілкування, так і робота з офіційними документами, тому особливу важливість безперечно набуває формування навичок перекладу фінансової та економічної документації. Якісні і грамотні переклади є невід'ємною частиною роботи фірм та іноземних підприємств. Від вірного перекладу фінансових документів може залежати доля великої угоди. Економічна документація поділяється на фінансову звітність, банківську документацію, аудиторські висновки, бізнес-плани.

Актуальність теми полягає в тому, що з постійним розвитком сучасної української мови з'являється все більше термінів, не тільки технічних і наукових, а й економічних. Тому тема актуальна з огляду на низку проблем, що витікають з неї. Існує багато дослідницьких робіт стосовно перекладу технічної та наукової термінології, але недостатньо розкрито проблему перекладу специфічної термінології, а саме економічної, не розроблено систему правил, які могли б допомогти при перекладі специфічної економічної термінології, недостатньо висвітлено питання послідовності роботи над текстом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ще в давні часи робилися спроби осмислити процес перекладу, виявити основні труднощі в його реалізації та їх причини, виробити принципи та

рекомендації, які перекладачі могли б використовувати в своїй роботі. Про переклад висловлювали свої думки та надбання у своїх роботах багатovidатних майстрів слова: Цицерон, Роджер Бекон, Данте, Сервантес, Мартін Лютер, Гете, Пушкін. Активно займалися перекладом та його проблемами Т. Шевченко, І. Франко, Л. Українка, П. Грабовський.

Однак лише у середині ХХ століття процес перекладу став об'єктом всебічного наукового дослідження. У цей період робилися перші спроби створити теоретичну модель процесу перекладу, описати з точки зору цього процесу, котрі визначають його своєрідність, відрізняють його від інших видів мовленнєвої або літературної діяльності.

Мета роботи – визначити лексико-граматичні особливості перекладу фінансово-економічних текстів, а також вплив даних особливостей на практику перекладу текстів з економічної тематики.

Виклад основного матеріалу. Основи лінгвістичної теорії перекладу були закладені А.В. Федоровим в 30-ті роки минулого століття в курсі лекцій з комплексної лінгвістичної теорії перекладу на основі функціонального принципу встановлення відповідності певних закономірностей за допомогою зіставлення особливостей словникового складу, граматичної будови та стилістичного використання мовних засобів французького, німецького, англійської та російської мов і аналізу перекладацької практики.

Теорія перекладу розглядає не будь-які відносини на мові оригіналу і мові перекладу, а лише відношення закономірні, тобто типові, які регулярно повторюються. Треба зазначити, що завданням лінгвістичної теорії перекладу є моделювання процесу перекладу, тобто побудова певної моделі, що відбиває істотні сторони цього процесу. У своїй сукупності міжмовні операції і складають те, що називається «процесом перекладу» в лінгвістичному сенсі. Таким чином, переклад можна вважати трансформацією, а саме, міжмовною трансформацією, тобто перетворення тексту на одній мові в еквівалентний йому текст на іншій мові.

Слід зазначити, що в області теорії перекладу великої уваги заслуговують також роботи таких відомих лінгвістів як Л.С.Бархударов, В.Н. Комісаров, Я.І.Рецкер, Ф.Д.Швейцер, В.С. Виноградов, Р.К. Миньяр-Белоручев та інших авторів.

Переклад - складний процес, результат якого в кожному випадку обумовлений безліччю факторів, що вимагає володіння як іноземною, так і рідною мовою, а також знання культури, соціальних особливостей двох країн. У процесі перекладу відбувається свідоме порівняння двох мов, в результаті, переклад призводить до адекватного розуміння іноземного тексту. Переклад застосовується як допоміжний засіб розуміння іноземного тексту, як пізнавальна діяльність, що служить основою свідомого навчання мові. Саме тому важливим є володіння методикою перекладу і грамотне її використання при роботі зі спеціальним текстом [1].

Економічний переклад вимагає точного використання термінів, уважного ставлення до деталей та до оформлення, відрізняється чіткістю і сухістю викладення, тому від перекладача потрібно не тільки відмінне знання мови, а й спеціальні знання в сфері економіки, позабіржової торгівлі на ринку forex, бухгалтерської справи, маркетингу, специфіки роботи банків та інших учасників фінансово-економічної діяльності. Виконуючи переклад економічних текстів необхідно володіти термінологією, тому що виконаний переклад повинен повністю відповідати початковому тексту в смисловому аспекті.

Мета перекладу - це вірне і повне вираження змісту тексту засобами іншої мови, тобто адекватний переклад. Передумовою такого перекладу є правильне і глибоке розуміння змісту тексту, його стилістичних особливостей. Невиправдане збереження форми оригіналу може привести до буквалізму, тобто порушення норм мови і навіть порушення сенсу. Так, грубою смисловою помилкою буде переклад *"DieAusfuhrenstiegenmit 20000 t um 5000 t"*, як *"Експорт зріс з 20000 т на 5000 т"*. Правильним буде переклад: *"Експорт склав 20000 т, тобто зріс на 5000 т"* [2].

Найбільша кількість труднощів при навчальному перекладі пов'язана з термінологічними одиницями, якими насичені спеціальні тексти. Основними прийомами, які використовують при перекладі термінів, є:

- транслітерація (написання німецького слова українськими літерами *derBundestag* - *бундестаг*),
- транскрибування (наприклад, *Leasing* - *лізинг*),
- калькування (створення нового слова на основі елементів німецької мови, наприклад, "*Sonderziehungsrechte*" - «спеціальні права запозичення»),
- різні види лексичних перетворень, які обумовлені розбіжністю між мовою оригіналу та мовою перекладу, різним обсягом значень слова в двох мовах, відмінностями граматичної будови.

В економічних текстах зустрічається досить велика кількість іноземних слів, зокрема для позначення іноземних реалій. У німецькій мові ці слова зберігають своє написання і вимову: *Treasury* - *Міністерство фінансів (Англія)*. При перекладі цих слів або використовують український термін, якщо він є, або вдаються до транскрипції (*Leasing* - *лізинг*), або вдаються до описового перекладу. При перекладі деяких слів можливо вживання обох останніх прийомів: *Factoring* 1) *факторинг*; 2) *факторні операції, перепродаж права на стягнення боргів*.

Німецькій мові притаманне прагнення уникнути повторення одного і того ж слова, тому в німецьких економічних текстах часто використовуються синоніми. Так, для дієслова *sinken* в економічних текстах існує понад десяток синонімів (*fallen, abnehmen, zurückgehen, absacken, schrumpfen, rutschen* та ін.). Велика кількість синонімів є для слова *Krise* (*Recession, Konjunkturrückgang, Konjunkturtief, Flaute, Baisse* та ін.). Часто як синонім до німецького слова вживається запозичене слово, наприклад, *Baisse* замість *Preisverfall*.

Найбільшу складність при перекладі складають термінологічні одиниці одиничного характеру, оскільки більшість з них називають абсолютно нові банківські послуги або форми обслуговування, що не мають аналогів в українській банківській системі. Крім того, труднощі обумовлені наступними

характеристиками таких термінів: їх нецільнооформленістю, нестандартним варіантом написання, включенням в структуру англіцизмів, функціонуванням у формі складного іменника, утвореного шляхом складання двох або більшої кількості основ, наприклад: *DeutscheBank-Bausparen*, *CitibankRenditePlus*, *SpardaCash*, *All-inclusive-KontoCitiBest*, *Echtzeit-Brokerage-System*, *Realtime-Kurs-Abfrage*, *dbAktivKonto*, *LBS-Bausparer*, *DeutscheBankEUROCARD*, *Sparda-BankHypothek*, *DresdnerOnlineDepot*.

При передачі таких одиничних термінів, які мають у своїй структурі англіцизми, найвірнішим способом є використання оригінального написання терміну на іноземній мові: *BesuchenSieunseinfachinderFilialeoderrufenSieunsunter ... (24-HourCitiPhoneBanking) an. – Відвідайте нашу філію чи зателефонуйте в 24-HourCitiPhoneBanking за номером ...*

Крім цього, можливе використання оригінального написання на іноземній мові з додаванням пояснювальних елементів, які забезпечують розуміння банківської реалії:

- (1) *FinanzielleFreiheitmitder VisaColdKarte. – Фінансова незалежність з картою VisaColdKarte.*
- (2) *Ganzeinfach – der dbDispoKredit zuIhrepersönlichenKonto. – Дуже просто – послуга dbDispoKredit на Ваш персональний рахунок.*
- (3) *Mitdem DresdnerOnlineDepot gestaltenSieIhrWertpapiergeschäftselbst. – З послугою DresdnerOnlineDepot Ви зможете самотійно здійснювати операції з цінними паперами.*

Частина безеквівалентних термінів перекладається з німецької мови на українську за допомогою прийому калькування, тобто шляхом заміни складових частин складних слів в іноземній мові їх прямими лексичними відповідниками в мові, на яку перекладається. Так як в українській мові складні слова маловживані, то складові частини складного слова німецької мови об'єднуються в українській мові в словосполучення відповідно до його правил лексико-граматичної сполучуваності:

Lohnkonto – зарплатний рахунок; *Kreditkonto* – кредитний рахунок; *Kapitalversicherung* – страхування капіталу; *Aktienfonds* – фонди акцій.

Для лексичної одиниці, що не має точних еквівалентів, шляхом підбору найближчої за значенням одиниці створюються відповідності-аналоги, тобто здійснюється близький переклад:

Fondsgesellschaften - найові фонди; *Reisezahlungsmittel* - міжнародні засоби платежу; *Risiko-Lebensversicherung* - страхування життя / страхування від нещасних випадків.

У ряді випадків при передачі значення безеквівалентного терміна перекладачеві доводиться вдаватися до прийому адекватної заміни, тобто перекладач, виходячи зі змісту цілого, замінює одне поняття іншим, функціонально йому рівноцінним:

(1) *Ab 3.000 EUR Einlageeinsatzes Zins-Plus: je höher die Einlage, desto höher der Zinssatz.* - Розмір внеску від 3.000 євро забезпечить високий відсоток: чим більше розмір вкладу, тим вище процентна ставка.

(2) *Terminvereinbarung für die Vor-Ort-Beratung bei Ihnen mit einem mobilen Kundenberater unter ...* - Узгодження дати Вашої консультації у Вас вдома або в офісі з оператором по телефону ...

Смисловий розвиток понять - найбільш складний прийом. Він полягає в підборі слова, що позначає інше, але контекстуально і логічно пов'язане поняття:

Kreditkarten: weltweit Bargeld an 9.000 Geldautomaten der Citibank rund um die Uhr. - За допомогою Вашої банківської карти Ви можете знімати готівкові кошти з Ваших рахунків через 9.000 банкоматів Сітібанку по всьому світу 24 години на добу, 7 днів на тиждень, 365 днів на рік.

Дуже часто такі переходи між взаємопов'язаними поняттями доводиться знаходити заново, що і складає одну зі сторін новизни. При логічному розвитку понять семантична структура зазнає найбільших змін і може отримати всі чи майже всі нові компоненти.

Висновок. Таким чином, проведене дослідження показало, що при перекладі фінансово-економічних текстів та термінів з німецької мови на українську для передачі безеквівалентної лексики використовуються наступні прийоми: транслітерація; використання оригінального написання на іноземній мові; комбінація транслітерації і описового перекладу або підстановки; описовий переклад; калькування; наближений переклад; лексико-семантичні трансформації (адекватна заміна, смислове розвиток). Переважним прийомом передачі є використання оригінального написання на іноземній мові з додаванням пояснюючих елементів, які забезпечують розуміння банківської реалії, а також описовий переклад.

Література

1. Архипов А.Ф. Самоучитель перевода с немецкого языка на русский. – М.: Высш. Шк., 1991. – 225 с.
2. Двусторонний перевод экономических текстов на немецком языке : учеб.-методич. комплекс для специальности 080102 / Попов М.Н. [и др.] ; Москва : Изд-во РГТЭУ, 2009. - 52 с.
3. Комиссаров, В.Н. Общая теория перевода. М., 1999
4. Латышев, Л.К. Технология перевода. Учебное пособие по подготовке переводчиков (с нем. яз). М., 2001.
5. Справочно-информационный портал ГРАМОТА.РУ. – 2000-2013 [Электронный ресурс].
URL: <http://www.gramota.ru/spravka/letters?rub=kav3>